

ALMOSDI ÁRPÁD, BAI FERENC, BECKER GÁBOR, BENYÓ LÁSZLO, BUELLA MONIKA,
CSABA KÁTA, DÖ, CSATV LÁSZLO, CSÉNDÉ MONIKA, CSEFELY-KHORM KRISTOF, CSÉTE
GYÖRGY, ÜBÉNYI SÁNDOR, HALDYSZKY TAMÁS, FÖCZENY LÁSZLO, ANTHONY GILL,
GOLDA JÁNOS, HERCZÉK ÁGNES, IVÁNYI ÉVA, JAKAB CSABA, JÁNOSI JÁNOS, JÓZSA
KIKLOSNÉ, KAPITÁNY JÓZSEF, KELLER FERENC, KOLLER JÓZSEF, KORIS JÁNOS, KÖSTÖRÖ
LÁJOS, KOVÁCS JÓZSEF GÁBOR, LÖRINCZI EDIT, LUKÁCS ISTVÁN, MADZSI ATTILA,
HAGYANI ÉVA, MARGÓI MIKLOS, MARTON LÁSZLO ATTILA, MARTONNE NORVOTNY
ORSOLYA, M. KALO JUDIT, MOHÁCSI SÁNDOR, NEMETHI TAMÁS, NYÍRI ISTVÁN,
BIANCABELLO MÓNÁRI, PAZÁRCELA, RÁLFY SÁNDOR, PETŐ LÁSZLO, PINTÉR TAMÁS,
OJECSE JUDIT, RÁDÓCZY LÁSZLO, SÁJTOSS GÁBOR, SCHINAGL GÁBOR, SIMON VIKTÓRIA,
SOLYOMI BENEDEK, STEFILAS ISTVÁN, SZABÓ LEVENTE, SZANYÓ KATALIN, SZOKOLYAI
GÁBOR, SZÖRÉDENCSEI CÉZA, TOLNAI ZSOLT, TURI ATTILA, VIKAR ANDRÁS, VIGER
BALÁZS, ZÓLDI PÉTER

MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA

CHAMBER OF HUNGARIAN ARCHITECTS

2005–2006

ÉPÍTÉSZ ÉVKÖNYV

mmv – mmvi

ARCHITECT'S YEARBOOK

TARTALOM / CONTENTS

- 04 _ **...Körhinta... (Eltér István)** / ...Merry-go-round... (István Eltér)
- 06 _ **Előszó (Tatai Mária)** / Foreword (Mária Tatai)
- 09 _ **25 építészeti alkotás** / 25 Architectural Works
- 60 _ **Állami kitüntetésben részesültek** / Architects Honoured with a State Award
- 61 _ **Szakmai kitüntetésben részesültek** / Architects Honoured with a Professional Award
- 63 _ **Díjazott épületek** / Buildings Honoured with an Award
- 64 _ **Diplomadíjasok** / Architects Honoured with the Diploma Award
- 67 _ **Az építészet világnapja** / World Architecture Day
- 69 _ **Tégla vagy beton? (Moravánszky Ákos)** / Brick or Concrete (Ákos Moravánszky)
- 73 _ **Kőutaj (Vukoszávlyev Zorán)** / Stone Ark (Zorán Vukoszávlyev)
- 76 _ **Mai portugál építészet (Szentirmai Tamás)** / Contemporary Portuguese Architecture (Tamás Szentirmai)
- 78 _ **A székesfehérvári Bory-vár és megújítása (Gerle János)** / Bory Castle in Székesfehérvár and its Renovation (János Gerle)
- 80 _ **Haraszty lakószobra (Haba Péter)** / Haraszty's Residential Sculpture (Péter Haba)
- 82 _ **Gebhardt Béla műveiből** / From the Work of Béla Gebhardt
- 84 _ **In memoriam** / In Memoriam

Vukosavljev Zorán:

KÖTUTAJ

A KŐ ÉPÍTÉSHAGYOMÁNYA ÉSZAK-SPANYOLORSZÁG KORTÁRS ÉPÍTÉSZETÉBEN

„Az ott egy kőbárka, és mindig is kőből volt, egy messziről jött bárka, és ott van azóta, amióta az emberek, akik rajta utaztak, partra szálltak. Emberek, kérdezte José Anaiço, vagy egy ember, ezt nem tudom biztosan. És arról, amit biztosan tud, milyen bizonyossága lehet, kételkedett kérdésével Pedro Orce, Az öregek beszéltek, nekik az előtűk élők mondták, azoknak pedig az előtűk élők, hogy ezen a vidéken ért partot kőbárkákban néhány szent, aki a világ másik végéről jött ide, a püsztaságból, páran élve érkeztek meg, páran holtan, mint Szent Jakab, a bárkák sorra fennakadtak a sziklákon, ez közülük az egyik, Hiszi is, amit mond? – kérdezte Pedro Orce, A dolog nem hit vagy nem hit kérdése, bármint mondunk, gyarapítjuk vele, ami van, ami létezik, először követ mondtam, azután bárkát mondok, amit mondtam, abban lehet, hogy nem hiszek, de azt, hogy kimondtam, el kell hinnem, és ennyi sokszor elég is, mint ahogy a liszthez és vízhez már csak élesztő kell, és kenyér lesz belőle.”

José Saramago: Kötutaj

Ma felettébb divatos és majdhogynem kötelező egy népcsoport, egy régió vagy épp egy ország építészetét a kritikai regionalizmus értelmezésében bemutatni. Az Építészet Világnapja 2006 konferenciáján elhangzott előadás egy aktuális kutatást ismertetett – jelen tanulmányunkban sem vállalkozunk többre, mint egy olyan építéshagyomány bemutatására, mely évszázadok óta egy anyaggal, a kővel való együttélés természetes logikájából építkezik. Nem kívánjuk teoretikusan a framptoni ismérvek és megközelítések alapján tárgyalni az építéskört, hanem azt a közvetlenséget keressük a bemutatások alkalmával, melyek az épületek személyes értelmezésén alapulnak. Nem teljes képet tárunk fel, a kultúra, a népi hagyományvilág, a társadalmi és természeti adottságok részletes elemzésére nem térünk ki, hiszen az értelmezés tárgyát képező épületek több száz kilométer távolságra vannak egymástól, így nemcsak földrajzi értelemben, de a kultúra és a táj vonatkozásában sem lehetnének egyazon „regionális” téma alappontjai. Ami mégis közös bennük, és mégis egy építészeti látókörbe vonja őket, az maga az anyag: a kő.

Szent Jakab földi maradványainak Galíciába kerülése olyan történet, mely keresztény hittartalmi vonatkozásain túl igen szoros ember-táj kapcsolatról is szól. A szentek vezette kőbárka átszelve a Földközi-tengert, megkerülve Ibéria nyugati partjait, Galíciában kötött ki, annak meredek kőfalakkal és viharos öblökkel szabdalta partjainál. A történet lírai vonatkozása abban mutatkozik, hogy az északnyugat-spanyolországi régió építészetében mindig is jelen volt a kő. A vernakuláris építészetben a legtermészetesebb módon alkalmazzák a nehezen megmunkálható gránitot, mintha könnyen építhető anyagról lenne szó. A lakóházak mellett a kiemelkedő műveltséggel épített terménytárolók, gazdasági épületek és malmok szólnak a kő népi hagyományban betöltött szerepéről: a vallásos hitben gyökerező tiszteletéről, mely az emberek élelmet-megélhetést jelentő épületek létrehozását mindig is jellemezte. A galíciai kőgórék az emberről, az anyagról, és a megmunkálás által létrejövő közvetlen kapcsolat értékéről szólnak.

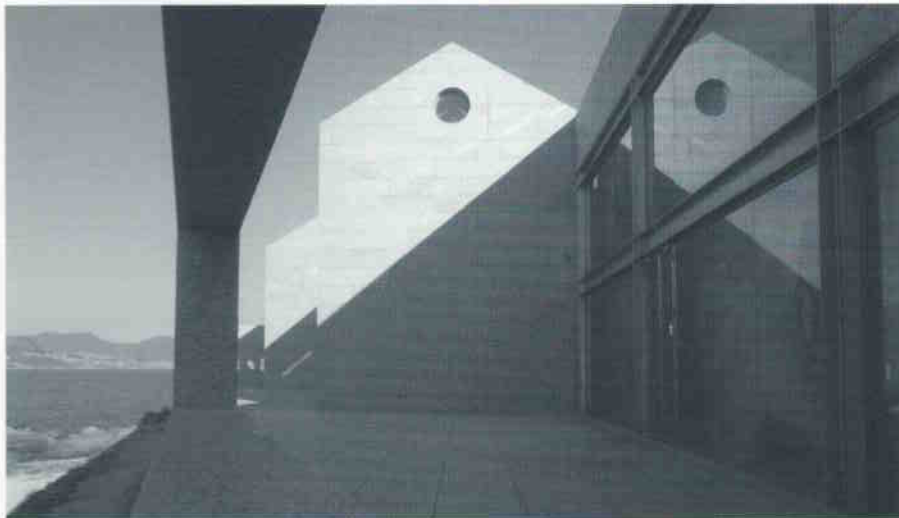
Lira, espigueros (kőgórék)

A Szent Jakab nyughelyéhez vezető, brit szigetektől érkező zarándokok egyik kiindulópontja Fisterra kikötője. A sziklaszirt és a kikötő közötti szakaszra épült a városka kis temetője az ezredfordulón. Portella a rétegvonalakra illesztett telepítés példája, koncepciójában az absztrakt kubusos formák általi kontrasztra komponál. A nagyméretű tömbökből összerótt kockák, a fisterrai gránit-kubusok egyszerűsége a népi espiguerosok szellemi kapcsolatával érthető meg teljességgel.

Cabo Fisterra, temető. Építész: César Portella

Vigo, Museo del Mar. Építésszek: Aldo Rossi és César Portella

A baszkföldi kikötő védett öblében a kőtömbök geometriájából indult ki Moneo. A parti sétányra úgy helyezte a konferencia- és koncertterem tömbjeit, mintha a városi szövet természeti környezetben való feloldódásának csupasz elemei lennének. A kubusok enyhe dőlése, az elemek egymáshoz képest történő elforgatása, a térbeli szituáció dinamikája, az este világító üvegtettek fényköpenye – mind a kőtömbhöz kapcsolódó jelző-konnotációk finom kibillentésére szolgál.

San Sebastian (Donostia), koncertterem. Építész: Rafael Moneo

A galíciai Vigo egyik kikötődokkjának átépítésekor Rossi és Portella a kő nemes nyersségét használta. Az elhagyott raktárházak múzeummá alakítása során a gránitburkolatban rejlő nehézséget hangsúlyozza, a látogatók közlekedését azonban könnyed acélszerkezetből létrejövő járófelületek és hidak vezetik. A higgadt architektúra a kő ipari alkalmazásának esztétikáját mutatja.

Pamplona, kongresszusi központ és auditórium. Építész: Francisco Mangado

A santiago-i konzervatórium egy szuburbánus villa parkjában áll. A természeti környezetben határozott geometriájával helyet foglaló kubus a kert absztrakt eleme. A négyzetes hasábot másfél méter magas, változó szélességű kőtömbök burkolják. Az anyag természetessége a fejtési furatok nyers megjelenésével sajátos esztétikai minőséget ad. A zene „házának” anyagi nehézsége az elemek közötti kis réseken kiszűrődő dallamokban feloldódik.

A Szent Jakab kőutájának anekdotájában megjelenő, az ember és a kő mély szellemi-lelki kapcsolatáról szóló történet ezeréves hagyományának megtestesülései e kortárs építészeti példák. A helyre, hagyományra, érzelmre hosszan íródó, egyéni, de ugyanakkor közösségi szemlélettel megformált „regionálisnak” nevezett építészeti példái.

Santiago de Compostela, konzervatórium. Építészek: Antón García Abril és Ensemble Studio

Zorán Vukoszávlyev:

STONE ARK – THE TRADITION OF BUILDING OF STONE IN CONTEMPORARY SPANISH ARCHITECTURE

“That is an ark over there; it has always been of stone, an ark which has come from somewhere far away, and it has been there ever since the people once sailing in it disembarked. People, José Anaico asked, or one man; I don’t know for sure. And what kind of certainty can he have of what he knows for sure, Pedro Orce asked, in doubt. Old people would say, who had had it told them by those before them, and those in turn by others before them—that a few saints had disembarked in this area from stone arks, who had come from the other end of the world, from the desert, some of them arriving alive, others dead, like Saint James, with the arks stranded on the reefs one after the other; this is one of them. Do you believe what you are saying, too, Pedro Orce asked. It’s not a question of belief or disbelief, whatever we say we are thereby enriching that which exists. I first said stone, then I’ll say ark. I may not believe in what I have said, but I have to believe that I have said it, and that much is often enough, just like all you need to add to flour and water is yeast, and it will become bread.”

José Saramago: Stone Ark

It is most fashionable, almost obligatory, these days to present the architecture of a people, region or country in terms of critical regionalism. The presentation delivered at the 2006 conference of the World Day of Architecture introduced the audience to a research project in progress. All we undertake in this paper is to present a tradition of construction which has relied on the natural logic shaped by coexistence with a certain material—stone—for a number of centuries. We do not wish to discuss the range of application in a theoretical fashion, in terms of Frampton’s criteria and approaches; rather we will search for the immediacy in the presentations which is based on a personal interpretation of the buildings. Since we are not offering a complete picture, we will skip a detailed analysis of culture, the world of popular tradition, and the social and natural circumstances, because the buildings to be interpreted are separated by several hundreds of kilometres, and so they could not—be it geographically or with respect to culture and the landscape—be treated as cues for one and the same “regional” topic. What is still common to them and draws them in one and the same architectural field of vision is the material itself: stone.